

9B – läsning av *En komikers uppväxt*

Vi kommer att börja höstterminens arbete med att läsa en skönlitterär bok. Den roman som alla ska läsa är *En komikers uppväxt* som är skriven av den svenska författaren Jonas Gardell.

Bildkälla: commons.wikimedia.org

Presentation av Jonas Gardell

Jonas Gardell föddes 1963 i Stockholmsförorten Täby.

Han har gjort sig känd kanske främst som författare. Men han är även känd som komiker, dramatiker, musikartist och filmskapare. Jonas Gardell är även gift med författaren och programledaren Mark Levengood.

Gardell växte upp i en kristen familj och vid 14 års ålder skiljde sig hans föräldrar. Gardells kristna bakgrund är något som präglat hans författarskap. Bibeln och Gud har varit ett återkommande tema i flera av hans böcker. Andra teman som Gardell använt sig av i sina böcker har varit utanförskap, uppväxtförhållanden och även mycket fokus har lagts på Sverige och det svenska samhället.

Som författare har han under de senaste åren främst varit på tapeten som författare i och med *Torka aldrig tårar utan handskar* som är en romansvit i tre delar. De böckerna handlar om HIV-epidemin under 1980-talet, om hur samhället reagerade på spridningen av HIV och om hur homosexuella som drabbades av HIV behandlades av omgivningen. Dessa tre böcker filmatiserades även av Gardell och både filmerna och böckerna har blivit en stor succé. I dessa tre böcker så är det just hans tema kring bl.a. utanförskap som är i fokus. Temat är också homosexualitet och HIV/AIDS.

Arbetssätt och arbetsgång

Under arbetet kommer ni att få läsa boken främst på egen hand. Men i era grupper kommer ni även ibland att få läsa på olika sätt, t.ex. genom att ni högläser för varandra. Vissa lektioner kommer jag läsa högt, andra kommer vi att lyssna på en inläsning från en ljudbok och ibland kommer ni få turas om att läsa högt inför varandra i helklass.

Samtala i grupp

Ni kommer att få arbeta dialogiskt. Det innebär att ni ska samtala om boken både i era grupper men också i helklass. Principen kommer utgå från att ni först svarar individuellt på frågor till de olika kapitlen, sedan diskuterar ni era svar med gruppmedlemmarna och sedan lyfter vi era diskussioner i helklass.

Gruppens roller

Som ett led i att ni nu under hösten ska ha ett muntligt nationellt prov i svenska kommer ni genom att samtala i grupp få öva er inför det. Därför kommer ni tilldelas olika roller. Alla kommer att få testa på varje roll minst en gång var.

Ordförande (Moderator): Du ska leda diskussionen och fördela ordet så att alla får möjlighet att komma till tals och dessutom få lika stort talutrymme.

Ämnesshållare: Det är väldigt lätt att hamna på sidospår i diskussioner. Det är något positivt att ni lyfter samtalet och breddar det, men när ämnesshållaren känner att ni svävat iväg för mycket och tappat fokus är det hens roll att föra samtalet tillbaka till den ursprungliga frågeställningen.

Tidhållare: Som tidhållare har du ansvar för att gruppen har kontroll på tiden och att alla diskussionsfrågor hinns med.

Sekreterare: Det kan ibland vara svårt att minnas allt som sagts. Som sekreterare ska du föra minnesanteckningar i punktform. Dessa ska ni utnyttja när ni sedan i helklass redovisar för övriga klassen om vad ni samtalade om.

Litterära verktyg och grepp för analys av En komikers uppväxt.

Berättarperspektiv

Författaren är den som berättar en historia. Men författaren kan välja att göra det på olika sätt, ur olika perspektiv. Man talar då om olika typer av berättarperspektiv. En författare behöver inte välja bara ett utav perspektiven utan författaren kan blanda perspektiven med varandra.

Olika typer av berättarperspektiv:

- **Den allvetande berättaren (tredje person-perspektiv)**

Den allvetande berättaren vet vad alla gör, säger tänker och känner. Den allvetande berättaren skriver i tredje person vilket innebär att berättaren använder sig av exempelvis han, hon, hen, den, det eller de. Den allvetande berättaren använder sig också av personnamn (Lisa, Peter).

Exempel: Lisa gick längs vägen och efter ett tag började hon känna en doft av brandrök.

- **Den objektiva berättaren (eller "den iakttagande berättaren")**

Berättaren fungerar här som en filmkamera som helt enkelt bara registrerar och återger vad som händer men eftersom berättaren fungerar som en filmkamera så kan berättaren inte veta vad personerna i berättelsen tänker eller känner. Detta är ett ganska ovanligt perspektiv att använda sig utav.

- **Jag-berättaren (första person-perspektiv)**

Här använder sig berättaren av jagform. Författaren berättar då utifrån sin egen synvinkel. Hen berättar vad hen gör, vad hen upplever och vad hen tänker och känner. Dock är det svårt för jag-berättaren att veta vad de andra personerna i berättelsen tänker och känner och därför kan jag-berättaren bara återge vad hen ser att de andra personerna gör.

Exempel: Jag gick längs vägen och efter ett tag började jag känna en doft av brandrök.

Språkliga drag

Hur en författare använder språket för att förmedla en berättelse har betydelse för hur man som läsare uppfattar innehållet i berättelsen. När man analyserar språket så kan man t.ex. titta på följande aspekter:

- **Meningslängd**

Det brukar allmänt rekommenderas att man som författare blandar korta meningar med långa meningar. Dock är det vanligt att författare medvetet väljer att skriva mest korta eller mest långa meningar, t.ex. i syfte att skapa en viss stämning i berättelsen.

- **Ordanvändning**

När man analyserar ordanvändningen tittar man efter om författaren t.ex. använder många ovanliga och krångliga ord eller så kan det vara så att man anser att författaren använder sig av ett vardagligt språk, d.v.s. att orden som används är alldagliga och lätta att känna igen.

Bildspråk

Bildspråk handlar om att författaren använder sig av exempelvis metaforer eller liknelser. Frågor man kan ställa sig är vad det är för typ av bildspråk som används, och vilken effekt eller stämning dessa bilder ger till texten.

Liknelser

En liknelse innebär att författaren använder sig av ordet "som" för att göra en jämförelse mellan två saker. Man uttrycker helt enkelt att något är likt något annat.

Exempel på liknelser: "chocken var som en kalldusch", "tyst som en mus", "vit som snö", "modig som ett lejon".

Metaforer

När vi gör metaforer tar vi ett ord ur sitt vanliga sammanhang och sätter in det i ett nytt sammanhang.

Exempel på användning av metaforer: "På golvet i tvättstugan låg ett berg av tvätt", "Roger hotade att möblera om i ansiktet på mig om jag inte gjorde som han sa", "Min själ väger inte mer än drömmen i en fjärl".

Symboler

En symbol i en skönlitterär berättelse är ett föremål, person eller varelse (t.ex. djur eller övernaturlig/överklig varelse) som betyder någonting annat utöver den rent bokstavliga tolkningen.

Exempel på användning av symboler: Om t.ex. en vit duva förekommer i texten så kan man konstatera att den rent konkret förekommer som ett djur i berättelsen men man bör också fundera på om den vita duvan dessutom är menad att symbolisera fred och frihet. Om det är författarens avsikt får man försöka läsa av genom att titta på i vilket sammanhang den vita duvan omnämns i. Ett annat exempel är om t.ex. en svart katt går över en gata kan den tänkas symbolisera olycka.

Läsning av *En komikers uppväxt*

Frågor till kapitel 1-14

1. Skriv en fråga eller ta upp något som du tycker är oklart eller svårt att förstå utifrån bokens handling och upplägg. Även ord som du inte förstår bör du skriva upp här så att du sedan kan diskutera med de andra i gruppen och utifrån sammanhanget tillsammans lista ut vad ordet har för betydelse.
2. Beskriv vilken bild du så här långt fått av bokens huvudperson Juha. Vilken är hans personlighet? Hur mår han? Hur ser hans familjeförhållanden, d.v.s. barndom och uppväxt ut och hur påverkar detta hans livssituation?
3. Vem är det som skriver de brev som löper parallellt med huvudhistorien? Vem eller vilka tror du är den avsedda mottagaren, d.v.s. vem eller vilka riktar sig breven till?
4. Vilket berättarperspektiv är boken skriven i?
5. Beskriv författarens språk. Utgå från de aspekter som finns omnämnda här på hemsidan men ta gärna upp även andra språkliga drag som du lägger märke till.
6. En analys av språket (eller författarens stil) kan innebära att man analyserar författarens användning av liknelser, metaforer och symboler. Leta och skriv ned de exempel du hittar på detta.
7. Vad tror du kommer att hända härnäst?

En komikers uppväxt – 9B ht 15

Den **examinerande uppgiften (se nästa sida)** är det meningen att ni ska jobba med både i samband med läsningen av boken på lektionstid men även om ni vill och behöver ska ni även hemifrån läsa i boken och analysera frågorna skriftligt.

Vecka 37

Tisdag 8/9 13:50-15:05: Läsning av En komikers uppväxt.

Torsdag 10/9 10:10-11:25: Läsning av En komikers uppväxt.

Läs klart **kapitel 14-33** denna vecka (läs även kapitel 33).

Vecka 38 & 39

Tisdag 15/9: Poängjakten (lektion utgår).

Torsdag 17/9 10:10-11:25: Fortsatt läsning av En komikers uppväxt.

Tisdag 22/9: Studiedag.

Torsdag 24/9 10:10-11:25: Fortsatt läsning av En komikers uppväxt.

Läs klart **kapitel 34-54** dessa två veckor (läs även kapitel 54).

Vecka 40

Tisdag 29/9 13:50-15:05:

Torsdag 1/10 10:10-11:25: Fortsatt läsning av En komikers uppväxt

Läs klart **kapitel 54-72** denna vecka (läs även kapitel 72).

Vecka 41

Tisdag 6/10 13:50-15:05: Fortsatt läsning av En komikers uppväxt

Torsdag 8/10 10:10-11:25: Fortsatt läsning av En komikers uppväxt

Läs klart de sista kapitlen, d.v.s. **kapitel 73-104** denna vecka.

Vecka 42

Tisdag 13/10 13:50-15:05: Sista dag för inlämning av de examinerande frågorna till boken. Tid ges för arbete under lektionen. Men du behöver ha gjort klart det mesta eftersom du omöjligt hinner svara på alla frågor tillräckligt utförligt under endast 75 minuter. Sista inlämning blir vid lektionens slut. Mejla din uppgift till: alexander.bylund@edu.sigstuna.se, alternativt lämna in dina svar handskrivet (på löspapper eller i ett skrivhäfte),

Torsdag 15/10: Nytt arbetsområde på svenskan introduceras.

Bedömning

Under lektionerna kommer vi ha gruppsamtal, helklassamtal och olika genomgångar som ska tjäna som en vägledning för hur ni ska gå till väga för att analysera boken. Allt ni gör under lektionerna använder jag som underlag för bedömning. Dock kommer ni under **vecka 37** att få tillgång till den **examinerande uppgiften (se nedan)** där ni får göra en avslutande analys av boken som sedan blir det huvudsakliga underlaget för bedömning. Ha hela tiden frågorna i åtanke och skriv era svar till frågorna samtidigt som ni läser i boken.

Den examinerande uppgiften

Sidhänvisa ofta och välj ut citat och konkreta exempel för att underbygga de svar du väljer att ge på respektive fråga.

1. Kunskapskrav 1 & 2. Lässtrategier & läsförståelse.

- Vem är det som skriver breven?
- Hur listade du ut att det är hen som skriver breven?
- Vem tror du att breven riktar sig till?
- Hur framkommer detta för dig som läsare?

2. Kunskapskrav 5. Hur författaren använder sig av tidsmarkörer.

Berättelsen utspelar sig på 70-talet. Ge flera olika exempel på ledtrådar (s.k. "tidsmarkörer") som förekommer i berättelsen som gör att läsaren kan förstå när berättelsen utspelar sig. Sidhänvisa och ge flera olika exempel. Motivera även dina val.

3. Kunskapskrav 3. Resonera om budskap. Genom att utgå från egna livserfarenheter, olika livsfrågor och kunskaper om hur samhället har sett ut förr och ser ut idag kan man resonera om budskapet i denna roman.

- Resonera om vad du anser att budskapet är i denna roman. Resonera och ge en motivering för ditt val av budskap.
- Ge ett annat förslag på vad budskapet skulle kunna vara. Resonera och ge en motivering för ditt val av budskap.
- Tycker du att det finns ännu fler budskap? Resonera då även om dem här.

4. Kunskapskrav 2. Läsförståelse och litterär analys av roman. En komikers uppväxt är proppfylld av symbolik. Flera av metaforerna och symbolerna som Gardell använder sig av är återkommande. Den fjärde frågan fokuserar därför på några av dessa metaforer och symboler. **Välj en av följande två uppgifter.** Glöm inte att skriva vilken uppgift du valt.

a) Djur.

"Sävbyholmskolan var ingen läroanstalt. Den var ett slakthus" (kapitel 90).

Gardell använder symboler kopplade till djur upprepade gånger i boken. Undersök detta närmare och analysera deras förekomst. Vilka exempel hittar du? När används djursymboliken? Vad tror du är orsaken? Symboliserar olika typer av djur olika händelser/personer?

b) Ängeln.

"Jag minns inte vår uppväxt i Sävbyholm annat än som en rysning, som om jag stod i en sammanbiten ängels väldiga och kalla skugga" (s. 119).

Vid flera tillfällen dyker en ängel upp i romanen. Undersök och analysera ängeln närvaro. När dyker den upp? Vad tror du att den symboliserar? Vad i romanen bevisar din teori?